

Strömsholms slott

Strömsholms slott ligger vid Mälarens västra ände, på en holme intill Kolbäcksåns mynning i Fredenviken. Redan Gustav Vasa hade ett hus på holmen. Denna Vasaborg fick bilda grund för det av Nicodemus Tessin d.ä. ritade slott som änkedrottning Hedvig Eleonora lät uppföra mellan åren 1669–74. En första inredningsfas genomfördes på 1730-talet för Ulrika Eleonora d.y. och Fredrik I, då slottskapellet på vinden inreddes.

Gamla linnehanddukar från OK har förvandlats till vackra tapeter på kunglig slottsvägg. På Strömsholms slott – ett av de åtta kungliga slotten som Fastighetsverket förvaltar – har tre rum nyligen restaurerats.

Kapellet fanns med redan i Nicodemus Tessin d.ä:s planer, men genomfördes nu av Carl Hårleman.

Strömsholms slott är ett av de bäst bevarade från den karolinska tiden och fasadputsen finns kvar i sitt ursprungliga utförande.

Törnrosasömn

Slottet sov en törnrosasömn fram till andra hälften av 1700-talet då det iordningställdes för Sofia Magdalena, Gustav III:s blivande drottning. Arbetet genomfördes – med kungliga mått mätt – i en återhållsam anda.

Den kungliga våningen förses med enhetliga rokokosnickerier, bröstningspaneler, deux-battanger (pardörrar), samt behagfullt utförade omfattningar. Snickerierna målas, med undantag av drottningens sängkammare, med limfärg. Några viktiga rum får rikt dekorerade väggfält.

Den kinesiska matsalen får vackra kinesiska motiv signerade hovmålaren Lars Bolander.

Under början av 1800-talet fortsätter inredningsarbetet i slottets övervåning utformad på samma sätt som den tidigare 1700-talsinredningen i slottets huvudvåning.

Under 100 år – fram till 1968 disponerades slottet av Arméns rid- och körskola för undervisning och som officersförläggning och officersmäss.

Under 1970-talet iordningställdes slottet som museum. Väggarna vitmålades och slottets nedre våning möblerades efter ett inventarium som ger en uppfattning om Strömsholm under det sena 1700-talet. I den övre våningen kompletterades den omfattande samlingen med målningar av David Klöcker Ehrenstrahl.

Restaurering

Under 1990-talet har slottet restaurerats och nu har den fjärde etappen slutförts.

– Vår målsättning har varit att återställa den kungliga våningens rumsfördelning och placera 1700-talsmöblerna i sitt sammanhang, säger slottsarkitekt Björn Norman. Det är viktigt att ge besökaren en helhetsupplevelse som också inkluderar rummets olika kulörtoner.

– Vi har även återplacerat en del sandstensspislar och kakelugnar i sina kungliga gemak.

– Ommålningen med limfärg har inneburit ett omfattande provande och experimenterande av målarmästaren Herbert Sandner.

En av de allra intressantaste detaljerna är papperstapeterna från sent 1700-tal. I slottet finns två originaltapeter som har blekts av solljuset.

– I samband med restaureringsarbeten i ett av slottets bostadshus från 1680-talet hittades, i vindsbjälklaget, en ockragul tapetvävd utförd i samma teknik och med samma mönster som originalen i slottet. Vi har alltså en gul, en grön och en blå-grå tapet.

– Frågan är om det är så att Strömsholms slotts väggfält var dekorerade med tapeter med samma mönster men med olika bottontonen vilken därmed gav de olika rummen dess karaktär, en "Strömsholmstapet"?

Kinesiska matsalen

– De kinesiserande landskapsmålningarna, signerade hovmålare Lars Bolander 1774, var i bra skick och har inte behövt åtgärdas. Snickerierna, bröstningspaneler, dörrar och omfattningar är ommålade ett stort antal gånger sedan 1770. Det senaste mörkt grå-gröna färgskiktet var från 1900-talet, målat under den militära verksamheten.

Undersökningar visar att den ursprungliga färgen varit ljusgul. Lim-

färgen tvättades ner på 1800-talet, men inte överallt, varför den ursprungliga tonen kunnat återskapas i Kinesiska matsalen, en ljusgul-röd, svag aprikoston.

Det spruckna limfärgsmålade taket har lagats med gipsbruk och målats med limfärg.

– Möbleringen kommer efter hand att justeras, säger Björn Norman. Husgerådskammaren har köpt in ytterligare ett antal originalstolar. Kontroll av stolarnas ursprungliga färgsättning har visat att de varit målade i en brunröd kulör lika den som finns i väggfältens målade ramverk.

– Efterhand kommer stolarna att målas i den ursprungliga kulören. En intressant uppgift om möblernas kulör finns i ett inventarium från 1816, där en gulmålad skänk nämns.

Kronprinsens förmak

I 1816 års inventarium sägs om rummet; "Ett litet förmak med papperstapeter utan Meubler med 1 st Rullgardin af lärft, söndrig."

Eldstaden togs bort på 1970-talet. Rummets snickerier har rengjorts, kompletterats och målats om med limfärg.

Den intressantaste detaljen är den nytillverkade papperstapeten. Den är unik och innebar ett forskningsarbete, speciellt med avseende på färgmaterialets hemligheter.

Många vackra detaljer finns, som exempelvis detta dörrvred.

En "Strömsholmstapet". Förlagan till denna rekonstruktion hittades i isoleringen i ett vindsbjälklag till ett av slottets bostadshus. Tapeten är handgjord i bitar, limmad till våder och därefter sammansydd till sjök som spikats upp. Mönstret är stämplat och handmålade i flera arbetsmoment. För målarmästaren har arbetet vid slottet varit en stor utmaning. Allt från vitlök för att dämpa kvistgenomslag till ägg som bindemedel har använts.

En blick in i förmaket till kronprinsens sängkammare från kinesiska matsalen.

Målarmästaren Herbert Sandner fick genomföra ett omfattande undersökningsarbete och experimenterande för att kunna utröna hur hans forna kolleger egentligen hade blandat limfärgerna.

Tapeten har tillverkats i samarbete med tapetmakare *Birgit Burström*. Papperet är handgjort lump-papper, tillverkat av pappersmakare *Sanny Holm*, på Skansen. Det är gamla OK-linnehanddukar som blivit transformerade till kunglig tapet.

Varje pappersark har formatet 630 x 530 mm. Efter leverans av arken till Strömsholm har de klistrats samman med animaliskt lim till våder.

Uppsydda tapeter

Våderna har färgats in med limfärg i den gula bottenkulören, motsvarande det prov som hittades på vinden.

Därefter har blomsterdekoren tryckts, ett arbete som består av flera arbetsmoment. Först girlangerna samt den vita bottenonen för blomgrupperna. Därefter trycks blommornas konturer i två omgångar. Slutligen vidtar infärgningen av blommorna. Alla moment utförs hantverksmässigt.

– Vid tillverkning av den nya papperstapeten har vi nått långt i vår ambition att åter skapa rumskänslan från 1770. Den ockragula kulören har antagligen inte

funnits i just det här rummet men jämväl i slottets huvudvåning, säger Björn Norman.

– När vi tillverkar en tapet på 1770-talsvis möter vi många problem som sammanhänger med papperets och färgmateriallets samspel.

I stor omfattning handlar det om kvalificerade kunskaper, efter lång yrkesmässig verksamhet, som idag är förborgade för oss.

När tapetvåderna är klara sys de, träcklas ihop, till sjok. Sjoken spikas slutligen på väggen. För det ändamålet finns en tunn avfasad furulist på väggen, men det är också spikat direkt i putsen, som man gjorde på 1770-talet.

Strömsholms slott genomgick för tio år sedan en stor yttre renovering. Under århundradena har slottets yttre förändrats en del, men fasadputsen är till största delen bevarad i originalutförandet från 1670-talet.

Taket var fram till 1800-talet täckt av tjärspån som byttes mot plåt.

SK

Slottets historia i sammandrag

- 1547 inspekterade Gustav Vasas fogde Mølnetorpsolmen,
- 1556 nämns egendomen "Strömsholm" första gången,
- 1660 fick Tessin d.ä. uppdraget att rita ett nytt slott,
- 1672 stod det nya slottet under tak – men först
- 1775 var bottenvåningen och en del av övervåningen inredda,
- 1817 revs kungs- och guvernörsflyglarna av timmer. Parken ändrades från fransk till engelsk stil.
- 1886 inrättades ridskola för arméofficerare,
- 1968 upphörde arméns ridskola vid Strömsholm,
- 1993 övertog Statens fastighetsverk ansvaret för slottet och dess omgivning.